

Orgelbygger Magnus Petersen

Af TORSTEN BALLE

SOM en fremmed, sjælden fugl døde orgelbygger *Magnus Petersen* i Thisted 1775, få år efter at han havde bygget det nye orgel, som er omtalt i en foregående artikel. Købmand Peder Leerhøy i Storegade havde huset ham i flere år, men vidste ikke andet om hans familieforhold, end at han skulle have en kone og datter i København. Deres navne og adresse kendte han ikke.

Hos Peder Leerhøy mødte så skifteretten for at registrere et bo, der var helt anderledes end de boer, de var vant til. De vidste vel næppe, hvad de skulle stille op med mange ting, som de ikke rigtig anede, hvad hed. Men først fandt de klæderne frem. Dem havde de da lidt forstand på, selv om det måske ikke var klæder, som almindelige folk i Thisted gik med.

Der var ikke noget af vadmel eller andre simple stoffer. En hat, en grøn fløjls hue, en grøn klædes rejsekjøl og et par støvler med to par hørgarns støvlemandchetter var ydertøjet. Hertil et spanskkrør med sølvbeslag og om vinteren hvide uldne vanter.

Indenunder kunne han have en grøn klædes kjol, hvortil han havde tre grønne klædes veste (en vest havde ærmer og var egentlig en jakke). Grøn var også hans fløjls pung. Han havde dog også andre farver til sin rådighed. En blå og en violet klædes kjol var måske til finere brug, en kjol af gråt klæde siges at høre til hans daglige påklædning. En skindbrystdug (hvad vi nu kalder en skindvest) var god i koldt vejr. To par bukser var af sort manchester, et par af stort skind. Til dragterne hørte sølvværme knapper og sølvknæspænder samt mange par hvide strømper. Han har gået med langt hår. Efter tidens mode havde han en silkehårpung til det lange nakkehår. Naturligvis var han omhyggelig glatraget. Hele tre rageknive, en oliesten og en strygerem vidnede om hans omhu i det stykke. Til halsen var der halsbind og brogede tørklæder, og inderst havde han lintøj af kramlærred og hørgarns skjorter, til natbrug desuden nattrøjer og nathuer.

Et lommeur (han havde to for en sikkerheds skyld) og en tobakspibe med rør, hvortil hørte en sælskinds tobaksdåse, fuldender billedet af hans gestalt.

Hans værktøj, både det almindelige og det specielle, er nævnt i en foregående artikel, men måske har der været en del, som ikke rigtig kunne identificeres, og som så blev sammenfattet under betegnelsen ”noget ragelse”. Det var der meget af.

Det interesserer os ikke så meget, men mere, hvad han fik tiden til at gå med, nu da han åbenbart ikke byggede orgler mere.

Hvis han kan siges at have haft et erhverv, må det være som reparatør af ure og musikinstrumenter. Hans regnskabsbog viste, at han havde penge til gode for 10 ure, som han havde repareret, både lommeure og pendulure, og for tre violiner, som han havde gjort i stand. Det kunne synes at ligge noget udenfor hans fagområde, men en rigtig orgelbygger er en meget fingersnild mand, og han har i hvert fald haft stor søgning. Der var jo ellers urmagere på egnen, men de lavede kun store standure, og violiner kunne de sikkert ikke gøre noget ved så lidt som andre af egnens håndværkere.

Denne virksomhed kunne dog ikke udfylde hans tid, men så kunne han spille. Han havde ni nodebøger. Den ene indeholdt sange og arier, de andre er kun specificeret efter deres størrelse: i folio, i lang oktav o.s.v. Det siger desværre ikke meget, men man kan nu ikke vente, at den høje skifteret skulle være sagkyndige på det område. Nogle af bøgerne har vel indeholdt orgelstykker, men han havde også en violin, måske den ensomme mands trøst.

Han havde også engang været jæger. Deraf måske hans forkærlighed for det grønne. Han ejede en bøsse og en hirschfænger (lang jagtkniv) og han skyldte købmand Leerhøy for et fjerdingspund krudt og et pund hagl. Det sidste var ganske vist købt i 1770, men det var ikke betalt endnu. De sidste år har han så nok måttet lade jagten ligge. Var han syg? Eller blot for gammel? Vi ved det ikke. Kirkebogen melder ikke noget om hans alder.

Hele boet var så specielt, at det ikke kunne vurderes til ret meget, og kun én af dem, han mente at have penge til gode hos, ville betale. Nogle fattige folk havde han lånt lidt penge, guldsmeden Niels Klem 4 rdl. og musikanten Peder Vodstrup 1 rdl., og for den sidste, en slags kollega, havde han betalt noget til en skrædder. Men det forslog ingenting ved siden af hans gæld.

Sin vært skyldte han 133 rdl. for kost, logi og udlagte skatter lige fra 1771. En anden god mand, amtsstuefuldmægtig Wilhelm Jensenius, ”en fornuftig, vindskebelig og menneskekærlig mand”¹), havde lånt ham 20 rdl., og han skyldte sagfører Peder Bertelsen et salær på 10 rdl. for en retssag og 8 rdl. for et tingsvidne.

Man havde efterlyst arvingerne i københavnske aviser tre gange, men da ingen meldte sig, kunne man slutte boet. Efter auktion over hans ejendele blev boets indtægt udregnet til 61 rdl., udgifterne til 236 rdl., så der blev kun lidt tilbage til hans gode vært, som nok heller ikke havde regnet med at få noget videre. Havde manden levet, ville han vel stadig have ladet ham spise nådsens brød ved sit rige bord, men nu da han var død, var han jo den nærmeste til at få del i, hvad der var i boet.

Hvem Magnus Petersen ellers var, og hvor han kom fra, ved vi ikke. En svensk salmebog mellem hans bøger kunne sammen med hans fornavn antyde, at han var af svensk oprindelse. Hvor han havde lært sin kunst, og hvor han havde virket, er også uløste spørgsmål. Orgelet i Thisted synes at være hans eneste større værk. Det blev i hvert fald det sidste, men selv om værket er gået til grunde, står facaden endnu som minde om ham og hans skæbne.

Kilder:

Skifte efter orgelbygger Magnus Petersen, sluttet 5. oktober 1775, i skifteprotokol for Thisted købstad.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Mors 1972, side 184-187).

¹ Thisted kirkebog, nekrolog over Wilhelm Jensenius ved hans død 1787.